

Studieclub TMR ForFarmers Hendrix Noord:

'Koe, voer, mest en melk vertellen alles over TMR'

Wie een Total Mixed Ration (TMR) voert, moet melkvee en voer continu controleren. Dat vraagt specifieke kennis. ForFarmers Hendrix organiseerde de vierdaagse praktische opleiding TMR in Noord-Nederland waar melkveehouders en TMR-specialisten praten over bedrijfservaringen en op bedrijfsbezoek gaan, met dit keer les in voer- en koesignalen.

Nu het melkquotum verleden tijd is en TMR juist voor de grotere bedrijven een mogelijkheid blijkt om meer melk uit hun rantsoen te halen, heeft TMR bij veel melkveehouders de interesse gewekt. Uit cijfers van de voerleverancier blijkt dat de TMR-bedrijven meer melk per hectare produceren en gemiddeld ook groter zijn; gemiddeld 158 melkkoeien op TMR-bedrijven tegen 84 koeien zonder TMR. Maar TMR

vraagt om vakmanschap en daar hoort kennis bij. De voerleverancier hoopt met de workshop TMR melkveehouders kennis, praktische adviezen en tips te geven om TMR succesvol op hun bedrijven toe te passen. Melkveehouder Hendrik Schuurmans uit Wergea (FR) mag vandaag praten over zijn ervaring met TMR en zijn bedrijf wordt tevens bezocht, maar eerst bespreekt ForFarmers Hendrix EXXA-specialist Alle

Visser de gezamenlijke ervaringen van de workshopgangers.

Mengvolgorde

Een van de belangrijkste aspecten van TMR is het goed mengen van het rantsoen en de samenstelling van het voer. Volgens Visser is er geen vaste formule van de mengvolgorde. Die is altijd afhankelijk van de producten

De veehouders bespreken de koesignalen. Van het haar en de ogen tot de loop en hakken. Hoeveel koeien liggen er en hoeveel herkauwen er? Zijn er verwondingen te zien of glanst de vacht? Elk koesignaal kan duiden op een probleem, dat de melkveehouder meteen moet oplossen om met TMR de beste resultaten te behalen.

en het bedrijf. „Het is daarom altijd blijven zoeken naar combinaties van voer en goed mengen. De beste methode is om eerst de structuurbron, daarna droge grondstoffen, natte bijproducten en vervolgens maïs en graskuil te mengen. Vloeibare producten als tarwegistconcentraat altijd als laatste toevoegen, evenals extra water. Goed mengen is belangrijk, want het voorkomt selectie en zorgt voor een betere voerefficiëntie ofwel melkefficiëntie. Controleer ook regelmatig of de messen scherp zijn en slijp of vervang ze.” Over het algemeen kan extra water toevoegen om selectie te voorkomen geen kwaad, maar Visser denkt wel dat in de zomer de kans op broei en bederfelijk voer bij warm weer daardoor groter is. „Water werkt niet verzurend en daarom is iets te veel water niet erg. Vocht in de kuil is echter iets anders dan water.” Een paar liter meer water kan echter ook voor een verbetering zorgen door vermindering van selectie aan het voerhek, leert de ervaring van de aanwezige melkveehouders. De mest wordt beter en door de betere opname gaat de melkproductie ook omhoog. Visser: „Zoek, pas toe en kijk hoe de koeien reageren. Wees jezelf bewust van wat je doet.”

Goede voeranalyse

Wim Hessels, eveneens EXXA-specialist van ForFarmers Hendrix, bespreekt met de melkveehouders de voerefficiëntie van 2014, maar ook van 2015. Een goede analyse van het ruwvoer is essentieel bij het voeren van TMR. Een melkveehouder moet immers precies weten wat hij zijn melkkoeien voorschotelt om een optimaal rantsoen samen te stellen en geen negatieve effecten te ondervinden. Voor 2014 constateert hij dat de maïs verschilt met voorgaande jaren. „De maïskuil reageert anders en is dit jaar meer verzurend. Er is weinig korrel terug te vinden. De maïs blijkt na het inkuilen ook sneller te worden. De korrel is zachter en weker.” Melkveehouders moeten zich dus bewust zijn van het meer verzurende effect van de huidige maïs. „Het toevoegen van een buffer zoals RumiBuffer of Univit Buffer kan dienen als extra verzekeringspremie in een snel rantsoen.” Overigens maakt de koe zelf ook buffer (bicarbonaat) aan om de pens op de juiste pH te houden. Een gezonde pens-pH ligt tussen de 5,5 en 6. Bij veel gras- en maïskuilen van 2014 ligt de pH rond de 4,2. Dus te zuur voor de pens. Als een melkveehouder tarwegistconcentraat voert, moet hij dat vanwege het verzurende effect niet te veel doen en eigenlijk standaard buffer inzetten. Een hoge zuurbelasting wordt ook door een natte graskuil veroorzaakt. Hessels adviseert daarom om goed te kijken naar

de verzuringsindex van het ruwvoer en het rantsoen.

Vervallen quotum

Nu het quotum gaat vervallen, kunnen melkveehouders weer groeien. Een verhoging van de melkproductie kan op twee manieren: groei van de melkproductie per koe of groei van het aantal koeien. Hessels: „Zes procent productieverhoging levert op een veestapel van 100 melkkoeien al snel 11.000 tot 12.000 euro extra voerwinst op. Dit effect is vergelijkbaar met uitbreiding van negen extra koeien, maar met minder voerkosten.” Optimaliseren van de melkproductie levert dus de eerste winst op. Verlagen van het vervangingspercentage van 35 naar 25 levert ook meer dan 17.000 euro op en wie het jongvee uitbesteedt en meer vaarzen gaat houden, kan nog eens op een extra 18.000 euro rekenen. Maar dan moet de TMR op orde zijn en de melkveehouder goed de vinger aan de pols houden, verklaart Hessels.

Koegerichter

Hendrik heeft in maatschap 180 melkkoeien en begon acht jaar geleden met TMR. Het heeft wel een tijdje geduurd voordat het echt goed draaide, maar nu loopt alles lekker. Door TMR is zijn melkproductie per koe gestegen van 8.900 naar 9.300 kilo. Hij voert in twee groepen en gaat ook een 'fresh cow'-groep maken. Meer groepen betekent namelijk iets efficiënter en koegerichter TMR voeren. „Met TMR willen we meer groeien. Meer koeien en meer melk. Daarnaast hopen we drie keer per dag te kunnen melken met meer mensen. Dan is het gemakkelijker om te rouleren en het is sociaal ideaal. Met de extra liters dekken we waarschijnlijk de extra personeelskosten. Hendrik vindt dat je met TMR wel iets te mengen moet hebben. „We gebruiken daarom steeds meer producten om de optimale verhoudingen in het rantsoen te zoeken. Met verschillende grondstoffen kun je goed sturen en dat vind ik leuk om te doen.” In het begin vond Hendrik het vooral gemakkelijk om het voer in één keer te mengen en voor de koeien te leggen. Inmiddels is hij ook enthousiast om beter naar zijn koeien te kijken. „Voor mij is het een doel geworden om boven de 10.000 liter uit te komen. Ik heb er nu een passie voor en ben nieuwsgierig om meer kennis omtrent voedermiddelen te krijgen.”

Herds manager

Ondanks de groei in melkproductie per koe heeft TMR niet per definitie een betere opbrengst en rendement. „Dat is erg

Copyright foto

Reyer den Hartog

„Mijn melkproductie groeide van 8.400 naar bijna 10.000 kilo.”

Copyright foto

Hendrik Schuurmans

„Met veel grondstoffen kun je prima sturen.”

Copyright foto

John van Rijn

„TMR op een klein bedrijf is te arbeidsintensief.”

Copyright foto

Jan Rijpma

„Met TMR moet je alles goed plannen.”

Copyright foto

Alle Visser

„Bij extra water is de kans op broei en bederfelijk voer in de zomer groter.”

afhankelijk van de boer”, zegt Hendrik. „Het is namelijk niet zo dat TMR altijd beter is dan een krachtvoerbox. Een boer moet echt een 'herds manager' zijn, zelfreflectie hebben en natuurlijk over kennis en kunde beschikken. Met individueel krachtvoer verstrekken kun je nog fouten verbloemen, dat lukt met TMR niet.”

„Alles is afhankelijk van de boer”, vindt ook Reyer den Hartog uit Kollum. Daar heeft hij een melkveebedrijf met zo'n 400 melkkoeien. Door TMR groeide zijn melkproductie van 8.400 naar 10.000 kilo en op dit moment schommelt het rond de 9.600 kilo. „Ik heb een nieuwe stal en wilde eigenlijk geen geld besteden aan krachtvoerboxen. Een mengvoerwagen was er al. De keuze was daardoor redelijk gemakkelijk om met TMR te beginnen. Ik voer de koeien in drie groepen. Om TMR te voeren, heb je echter voldoende omvang nodig.”

Volgens Reyer is het succes van TMR afhankelijk van veel facetten. „Je moet al die facetten onder controle hebben. Is

De veehouders bespreken de voersignalen. Ze nemen een kijkje bij de maïskuil en bij de graskuil. Twee van de drie kuilen worden als zeer goed beoordeeld, maar een derde kuil is aanmerkelijk slechter. Volgens Hendrik Schuurmans is dit de najaarskuil. Te nat en te rijk aan eiwit met te weinig structuur.

bijvoorbeeld de tussenkaltijd te hoog of heb je te vette koeien met afkalfproblemen en een slechte opstart, dan is dit direct terug te voeren op een verkeerde TMR." Melkveehouder Jan Rijpma uit het Duitse Greetsiel beaamt wat Reyer zegt: „Bij TMR moet je altijd alles controleren." Jan heeft een melkveebedrijf met 450 melkkoeien. Toen hij dit bedrijf overnam, werd er al gemengd gevoerd in combinatie met een krachtvoerbox. Die heeft hij weggehaald en nu voert hij volledig TMR. „Het voeren van TMR is niet alleen afhankelijk van de boer, maar ook van de bedrijfsgrootte. Het rantsoen wordt anders te duur. Je moet namelijk ook een bepaalde voersnelheid halen. Soms dek ik de bierbostel niet eens af, omdat we er met drie dagen al doorheen zijn."

TMR is volgens de melkveehouders niet goedkoper, maar ze zien hun koeien beter in conditie komen. Dat komt de gezondheid en melkproductie niet alleen ten goede, ook bij de slacht krijgen de melkveehouders meer voor hun koeien.

Verschillende mengsels

Jan merkt op dat je als melkveehouder alles goed moet plannen. „Je moet verrekke goed oppassen dat de corngold niet op een zondag op is. Daar hoort dus een goede planning bij. Ik voer niet zelf, maar ben samen met mijn personeel wel alert." „Bij TMR hoort ook voorraadbeheer", weet Hendrik uit ervaring. Reyer: „In feite hoort bij TMR een grote schuur waar je de grondstoffen op kunt slaan." De melkveehouders hebben allemaal hun eigen methode, machines en grondstoffen. Reyer gebruikt een mengwagen met verreiker. De mix bestaat naast het ruwvoer uit bierbostel, bietenpulp en vogeltjeshooi met Blendix. Hij maakt elke dag vier mengsels. Jan voert met een voermengwagen met dubbele verticale vijzel en vult met een telescooplader.

Zijn mix bestaat uit Blendix, droge tarwegluten, protiwanze, bierbostel, corngold en acid buffer. Hij voert drie groepen. Hendrik heeft dezelfde voermengwagen met voorlader en voert twee groepen, maar overweegt een derde groep van verse koeien. Zijn mix bestaat uit veel voedermiddelen. Naast maïs en gras heeft hij bierbostel, tarwegist, tarwe/maïsmeel, soja/raap, bestendig soja, perspulp, Blendix, gehakseld koolzaadstro en bicarbonaat. Fertimeel verstrekt hij aan de nieuwmelkte groep.

John van Rijn uit Opende is de enige die geen TMR toepast, maar is hier wel erg in geïnteresseerd. „Ik heb net als TMR wel een gemengd basisrantsoen voor mijn koeien, maar voer daarnaast ook krachtvoer. Met een robot kan de individuele verse koe normaal worden gevoerd en krijgt ze meer aandacht. Ik heb 160 koeien en vind mijn bedrijf te klein voor TMR. Om de koeien TMR met het juiste rantsoen te voeren, moet je namelijk meerdere groepen hebben. De groepen worden voor mij dan te klein en dan is het gemakkelijker om in de robot krachtvoer te geven. Daarnaast voel ik ook niet de behoefte om veel producten bij elkaar te mengen. Maar TMR heeft wel aspecten die mij interesseren en die gebruikt kunnen worden in het samenstellen van een goed basisrantsoen." John voert zijn koeien twee keer per dag één basisrantsoen van gras, maïs, stro, bierbostel en eiwit- en energie Blendix.

Voer- en koesignalen

De groep veehouders gaat naar het bedrijf van de maatschap Schuurmans in Wergea, waar ze door de twee EXXA TMR-specialisten 'les' krijgen in koe- en voersignalen. Ze nemen een kijkje bij de maïskuil en aan de hand van een vragenlijst wordt deze beoordeeld en besproken. Datzelfde doen ze bij de graskuil. Twee van de drie kuilen worden als zeer

goed beoordeeld, maar een derde kuil is aanmerkelijk slechter. Volgens Hendrik is dit de najaarskuil. Te nat en te rijk aan eiwit met te weinig structuur. Dit gras geeft hij in kleine porties aan zijn melkkoeien, maar mengt dit samen met goed hooi en stro voor het jongvee. Binnen in de stal moeten de melkveehouders het gemengde TMR-rantsoen beoordelen op structuur, geur en hoe goed het gemengd is. Na de 'voersignalen' lopen ze de stal in om de koesignalen te bespreken. Van het haar en de ogen tot de loop en hakken. Hoeveel koeien liggen er en hoeveel herkauwen er? Zijn er verwondingen te zien of glanst de vacht? Elk koesignaal en voersignaal kunnen duiden op een probleem, dat de melkveehouder meteen moet oplossen om met TMR de beste resultaten te behalen. „In feite vertellen de koe, het voer, de mest en de melk je alles over TMR op je bedrijf", zeggen Wim Hessels en Alle Visser.

Ervaring delen

Wat hebben de melkveehouders van de workshopdagen geleerd? „Nog beter mengen en nog langer dan ik al deed", zegt Reyer. „De puntjes moeten meer op de i. Hoe ziet bijvoorbeeld je mengsel eruit aan het begin en aan het einde van de dag? Is dat hetzelfde, dan ben je al een behoorlijk eind op weg. Ik gebruik een schudbord in de ochtend, middag en avond om de structuur en de grondstoffen te controleren." John heeft juist geleerd dat het belangrijk is om de individuele koe nog meer aandacht te geven. „En dat is lastiger bij TMR dan bij krachtvoerboxen. Vooral de verse koeien hebben de aandacht nodig, ook bij TMR. Daarnaast blijf ik voor mijn bedrijf TMR te arbeidsintensief vinden om het goed toe te passen." „Ik vind het uitwisselen en delen van ervaring met anderen belangrijk", geeft Jan aan. „Het zijn dan de kleine dingetjes die je hoort en deelt, bijvoorbeeld de beste mengvolgorde." ■